

VITEŠKI TURNIR – POKUŠAJ OŽIVLJAVANJA PROŠLOSTI

VLATKA FILIPČIĆ - MALIGEC □ Muzeji Hrvatskog zagorja - Muzej seljačkih buna, Gornja Stubica

Pokretanje projekta bilo je potaknuto željom da posjetitelji ne samo dođu u muzej, nego da se u nj i vraćaju te da njihov doživljaj muzeja i prošlosti bude što potpuniji. Za to su potrebni atraktivni programi.

Želeći privući posjetitelje u Muzej u što većem broju i pružiti im priliku da prošlost dožive na nov način, od 2000. godine posjetiteljima se u Muzeju seljačkih buna na jedan dan pruža prilika da iskorače iz užurbanosti 21. stoljeća i uđu u šaroliki svijet srednjega vijeka. To je dan kada se u Gornjoj Stubici organizira Viteški turnir. Pokretanje projekta bilo je potaknuto željom da posjetitelji ne samo dođu u muzej, nego da se u nj i vraćaju te da njihov doživljaj muzeja i prošlosti bude što potpuniji. Za to su potrebni atraktivni programi. Kada ih prepoznaju turistički sektor te kada lokalna sredina u njima uoči svoj interes, ni njezina potpora neće izostati. Ideja projekta prvotno je bila ponuđena Turističkoj zajednici Krapinsko-zagorske županije, koja nije sama preuzela realizaciju, već ju je prepustila Muzeju. Inspiracija su bile slične manifestacije u Sloveniji i Italiji, no, naravno, svaka takva akcija ima svoje posebnosti. Ideja Turnira bila je vraćanje na izmak srednjega vijeka, u polovicu 16. stoljeća, u vrijeme prije velike Seljačke

bune. Od početka svjesni da ponavljanje prošlosti nije moguće, pokušali smo uskladiti povijesnu istinu s našim mogućnostima prezentacije. To se nije baš uvijek pokazalo jednostavnim. Potrebno je naći i ravnotežu između želje za autentičnošću i potreba današnjeg posjetitelja, koji se nije spreman odreći određenog komfora i nekih modernih dostignuća. Primjerice, sanitarne uvjete ne možemo, a teško bismo i htjeli, vratiti u srednji vijek. Time su posjetitelji lišeni olfaktivnog doživljaja vremena, ali mislim da time nisu nezadovoljni. No jednako tako ne možemo izbjeći Coca-Colu i sladoled, premda se veoma trudimo spriječiti prodaju plastike.

Kao najveći problem projekta pokazalo se financiranje. Usprkos proklamiranoj potpori takvim projektima, financijska pomoć Ministarstva kulture izostala je. No Ministarstvo turizma pokazalo je spremnost za suradnju, kao i, u skladu sa svojim mogućnostima, lokalna zajednica i Županija. Ipak, većinu sredstva trebalo je

dobiti od sponzora, što se nije pokazalo nimalo laganim zadatkom, osobito prve godine. Iznimno dobar medijski odjek i više od 1 500 posjetitelja na prvom turniru te svake godine sve više njih, pridonijeli su tome da je već iduće godine bilo nešto lakše uvjeriti donatore i sponzore da se uključe u akciju.

Mada smo i mi sami, i gledatelji i sponzori svjesni pogrešaka, koje iz godine u godinu sve uspješnije ispravljamo, već nam je prvo događanje dalo dobre smjernice. Na prvom Turniru bilo je određenih problema zbog lošeg vremena. To nas je upozorilo kako je potrebno vrlo oprezno birati datume takvih priredbi, jer loše vrijeme pokvari doživljaj. Zbog financijskih razloga Turnir ni do danas nije unaprijed dovoljno dobro najavljen. Premda lokalne radijske postaje najavljuju događaj, obližnje veliko, zagrebačko tržište ostaje slabo informirano.

U programu Turnira, koji traje cijeli dan, sudjeluju različite udruge i pojedinci koji njeguju srednjovjekovne tradicije. Okosnicu Turnira čini nastup kaskadera iz udruge Hrvatski vitez na konjima, no bogati programi, u početku zamišljeni kao popratni, dobivaju sve veće značenje. Realistični srednjovjekovni prikazi u režiji djelatnika Muzeja daju dodatni dašak autentičnosti događanju. Iz njihovih nastupa, koji su privukli zainteresirane iz stubičke okolice, nastala je udruga Družbe zlatnog kaleža, koja je imala brojne nastupe diljem Hrvatske. Najmlađe svake godine razveseli Ekos College iz Varaždina s vrlo dobro prihvaćenim i uvijek različitim predstavama koje djeca, pod vodstvom svojih mentora, izvode za djecu. Ansambl za ranu glazbu Minstrel, također naš pratitelj od početka, već je otprije njegovao srednjovjekovnu tradiciju u glazbi, a ovakva mu događanja daju priliku da dođe i do publike koja baš i ne posjećuje koncertne dvorane. Suradnja s koreografkinjom Vlastom Rittig dovela je do osnivanja udruge Agram, u kojoj su se počeli okupljati mladi ljudi spremni

djelovati na očuvanju renesansnih plesova i običaja. Osobito nas veseli da je djelovanje udruge potaknulo i mlade u Desiniću da se uključe u takve aktivnosti i osnuju vlastitu plesnu skupinu. Turnir bi bitno izgubio na privlačnosti da na njemu ne nastupaju i različite skupine žonglera. Uz nastup, oni zainteresirane i podučavaju svojim vještinama. Vrlo dobru suradnju ostvarili smo i s kolegama iz Zeline, gdje je pod okriljem Muzeja nastala Udruga svetog Ladislava. Posebna je atrakcija nastup češke viteške skupine živopisnih kostima Markus M, s kojom uspješno surađujemo već nekoliko godina. Rado bismo ugostili i druge skupine koje se bave istim aktivnostima drugdje u Europi, ali nam to do sada nisu omogućivala financijska sredstva. U ulozi voditelja programa pojavljuje se herald, kojega utjelovljuje netko od poznatih hrvatskih glumaca.

Usporedno se priređuju bogati popratni sadržaji: može se razgledati vojnički logor, naučiti ponešto o srednjovjekovnom oružju, razgledati srednjovjekovni sajam,

gađati lukom i strijelom ili pak buzdovanom, djeca mogu vježbati na spravi zvanoj Roland ili Saracen. Na taj se način velik broj posjetitelja upoznaje s radom muzejskih igraonica. Vjerojatno nije bilo ni jednog posjetitelja koji je došao na prostor Muzeja a da nije razgledao i postav Muzeja.

Dio atmosfere moguće je ponijeti sa sobom: svi se žele slikati s vitezovima i damama, mogu se kupiti drveni mačevi i štitovi, različiti dijelovi opreme. Kovač koji pokazuje dio svog umijeća pobuđuje veliko zanimanje, pa ni ljudi koji za sebe kažu kako godinama nisu kupili suvenir nisu odoljeli njegovim potkovicama. Na Turniru se prodaju domaći kolači koje peku žene iz okolice, a posjetitelji upoznaju tradicionalna jela. U ponudi su i drvene dječje igračke, koje inače gube utrku s navalom plastike.

Večernjim dijelom programa nastojimo zadržati posjetitelje, ali i sudionike, na zajedničkom druženju. Pritom se trudimo da glazba odgovara prilici, no da je ipak

Pokazalo se da je publika željna takvih događanja, željna da joj se povijest prikaže na mnogo zorniji način i da sama dobije priliku sudjelovati u aktivnostima koje su danas polako zaboravljene.

dovoljno suvremena da se uz nju svi mogu opustiti. Do sada smo se tako družili s grupama Shamrock Rovers i Skeeligs. Poseban su doživljaj različiti programi s vatrom koji se održavaju na terasi dvorca kad padne mrak. Pokazalo se da je publika željna takvih događanja, željna da joj se povijest prikaže na mnogo zorniji način i da sama dobije priliku sudjelovati u aktivnostima koje su danas polako zaboravljene. Osobito dobro reaguju djeca. Osim što se jedan dan dobro zabave na pomalo nesvakidašnji način, u njima se budi i unutrašnja motivacija da saznaju što više o prošlosti. Svake se godine u program turnira uključuju novi sadržaji, a manifestacija postaje prepoznatljiva sve širem krugu ljudi.

Prve godine naišli smo na neke probleme koje zaista nismo očekivali: nismo mogli naći ugostitelja koji je bio spreman ponuditi svoje usluge posjetiteljima. Kako je prvi Turnir bio dobro posjećen, bez obzira na loše vrijeme, a na idućima je bilo sve više posjetitelja, i broj zainteresiranih ugostitelja i drugih pružatelja usluga

počeo je rasti, pa sada mi njih moramo sve češće odbijati zbog ograničenog prostora. Dijelove Viteškog turnira izvodimo i za najavljene grupe, ovisno o njihovom interesu, veličini grupe i plaćevnim mogućnostima. Organizacija događanja za unaprijed

poznatog klijenta omogućuje nam opušteniju provedbu, no ujedno i postavlja visoka očekivanja. Tako smo osmišljavali programe za Microsoft, T-mobile, kongres liječnika dječje medicine i dr. Te grupe imaju od 20 do 2 000 posjetitelja i programi rađeni za njih variraju od pojedinih radionica za manje grupe (neke od njih dolaze iz godine u godinu) do ponavljanja gotovo cijelog Turnira, s dodatnim aktivnostima, npr. za T-mobile. Agencija zadužena za organizaciju cjelokupnog događanja odradila je većinu tehničkog posla, pa se Muzej mogao više posvetiti programu. Na taj način Muzej zapravo dolazi do sredstava za rad radionica i organiziranje takvih aktivnosti za mlade i za obiteljske posjete. Naime, sam Turnir nema dovoljno dobre financijske rezultate. Naravno, i takve akcije prate problemi. Kada je u pitanju velika grupa koja želi prostor samo za sebe, Muzej mora biti zatvoren za ostale posjetitelje,

što, dakako, može izazvati negativne reakcije zbog nemogućnosti da eventualne namjernike na vrijeme upozorimo na to.

Takvim aktivnostima Muzej je ujedno dobio priliku za dodatnu marketinšku promociju, na mjestima koja bi nam inače bila teško dostupna. Tako smo sudjelovali u promociji filma *Kralj Arthur* i predstavljani smo na letku kojim je promoviran film.

Svjesni da svake godine publici treba pokazati nešto drugačije, pregovaramo s nekim novim skupinama o njihovu gostovanju na Turniru, te tražimo nove aktivnosti za publiku. Jednako tako, mijenjaju se i zahtjevi organiziranih grupa koje dolaze radi *team buildinga*, na druženja djelatnika s obiteljima ili zbog drugih razloga. Aktivnosti koje su im bile zanimljive u početku, više ne zadovoljavaju njihove želje, tako da i u tome stalno tražimo nove mogućnosti.

Osim Viteškog turnira u Gornjoj Stubici, Muzeji Hrvatskog zagorja organiziraju i Srednjovjekovni tabor pod Taborom te Zagorsku svadbu u Kumrovcu. Dijelovi Zagorske svadbe te drugih tradicijskih događanja također se uključuju u ponudu za grupe. Veliki će Tabor, nadamo se, nakon sveobuhvatne obnove koja je u tijeku, zablistati punim sjajem, pa će postati nova kulturno-turistička destinacija, s još širom ponudom dodatnih događanja za publiku.

Primljeno: 7. prosinca 2006.

CHIVALRIC TOURNAMENT - AN ATTEMPT TO BRING THE PAST TO LIFE

Since we wished to attract visitors to the museum in as large numbers as possible and afford them the opportunity to experience the past in a new manner, from 2000 the visitors of the Museum of the Peasant Revolts have been given the chance to step aside from the bustle of the 21st century and enter the colourful world of the Middle Ages. This is the day on which a chivalric tournament is held in Gornja Stubica. The launching of the project was inspired by the wish to have visitors not only come to the museum, but to come back again, and to have their experience of the museum and its past as full as possible. The idea of the tournament was to go back to the middle of the 16th century, to the time of the first great Peasant Revolt. From the beginning we were aware that the repetition of the past was of course not possible, and attempted to combine historical truths with our ability to present. It was necessary to find a balance between the desire for authenticity and the needs of today's visitor, who is not prepared to relinquish comforts and modern conveniences. Various associations and individuals who keep up medieval traditions take part in the programme of the tournament. The whole tournament focuses on the appearance of stuntmen from the association called Croatian Horseback Knight, but the rich programmes at the outset imagined as backups are taking on increasing importance. The realistic medieval shows directed by museum staff give an additional dash of authenticity to the event. In parallel, ample sideshows are put on: you can visit a military camp, learn a bit about medieval arms, look around a medieval fair, fire a bow and arrow and wield a mace, and children can exercise on a device known as Roland or Saracen. In this way a large number of visitors become acquainted with the work of the museum playrooms.